

Studying the Relationship between Sexual Harassment Incidents and Social Isolation among Single Women in Shiraz

Fatemeh Hashemi¹ | Serajeddin Mahmoudiani^{2✉} | Roghayeh Khosravi³

1. M.A Student of Demography, Department of Sociology and Social Planning, Shiraz University, Shiraz, Iran, E-mail: fatemehhshemi02@gmail.com
 2. Associate Professor of Demography, Department of Sociology and Social Planning, Shiraz University, Shiraz, Iran (Corresponding Author). E-mail: serajmahmoudiani@gmail.com
 3. Assistant Professor of Social Work, Department of Sociology and Social Planning, Shiraz University, Shiraz, Iran. E-mail: roghayeh.khosravi@gmail.com
-

ARTICLE INFO ABSTRACT

Article type:
Research Article

Keywords:
*Education,
Sexual Harassment,
Social Isolation,
Women.*

Social isolation represents a significant mental and social health challenge in contemporary societies, and women are especially susceptible to its effects. The objective of this research was to investigate the correlation between experiences of sexual harassment and social isolation among adult unmarried women residing in Shiraz. The study cohort comprised never-married women aged 18 years and older, with a sample of 245 participants chosen via a multistage cluster sampling technique. Data were gathered through the use of standardized questionnaires. Validity and reliability were evaluated and corroborated through face validity and Cronbach's alpha. The findings indicated a positive and statistically significant correlation between experiences of sexual harassment and social isolation; as the incidence of sexual harassment rose, so did the level of social isolation. Regression analysis revealed that incidents of sexual harassment, class identity, and educational attainment were the most significant predictors of social isolation. Specifically, women possessing higher levels of education and a more pronounced sense of class identity experienced reduced levels of social isolation. Therefore, social and cultural initiatives designed to increase public awareness of the impacts of sexual harassment, enhance psychological and legal support for affected women, and promote equal opportunities for women's social engagement can significantly contribute to alleviating social isolation.

Cite this article: Hashemi, F., Mahmoudiani, S., & Khosravi, R. (2023). Studying the Relationship Between Sexual Harassment Incidents and Social Isolation among Single Women in Shiraz. *Population Journal*, 30(125), 47-68.

© The Author(s).

Extended Abstract**Introduction**

Social isolation poses a significant challenge to mental and social well-being in contemporary societies, with unmarried women being especially susceptible due to cultural and structural limitations. Defined as the diminution or termination of social connections with family, peers, and wider networks, social isolation frequently encompasses experiences of loneliness, social exclusion, and absence of support. In the Iranian context, unmarried women may face additional pressures rooted in traditional gender norms, which intensify the psychological and social consequences of adverse experiences. Sexual harassment, as a gender-based form of violence, has been shown to disrupt social participation, reduce trust in others, and generate shame and social stigma. Despite substantial research on the psychological effects of sexual harassment, its social implications, notably its link to social isolation, remain insufficiently examined, particularly among unmarried women in urban Iranian environments. This study seeks to explore the association between experiences of sexual harassment and social isolation among unmarried adult women in Shiraz, Iran, while also assessing the influence of education, class identity, and other sociodemographic variables.

Methodology

A quantitative, cross-sectional survey was carried out among never-married women aged 18 years and older residing in Shiraz. Utilizing a multistage cluster sampling approach, a total of 245 participants were recruited from three districts chosen according to socioeconomic status. Data were gathered using standardized questionnaires that evaluated experiences of sexual harassment and social isolation, in addition to sociodemographic variables including education, employment status, age, ethnicity, and social class identity. The internal consistency of the scales, measured via Cronbach's alpha, surpassed 0.7, demonstrating acceptable reliability. Data analysis was conducted utilizing SPSS version 27, employing correlation analyses, t-tests, ANOVA, and multiple linear regression to identify predictors of social isolation.

Findings

The study revealed that incidents of sexual harassment were positively and substantially correlated with social isolation, suggesting that higher incidences of harassment were associated with greater feelings of social exclusion. Multiple regression analysis indicated that sexual harassment, educational attainment, and class identity are significant predictors of social isolation, collectively accounting for approximately 11% of its variance. Specifically, women with higher educational attainment and a more pronounced class identity exhibited lower levels of social isolation, whereas women from lower socioeconomic backgrounds were more susceptible to social withdrawal. There were no notable correlations identified between social isolation and age, employment status, or ethnicity. Descriptive analyses indicated that most participants reported moderate levels of both harassment and social isolation, highlighting the prevalence of these phenomena among unmarried women in Shiraz.

Conclusion and Discussion

The findings highlight the significant social consequences of sexual harassment, identifying it as a primary factor that contributes to the social isolation of unmarried women. Consistent with global research, harassment manifests not only as a traumatic experience but also as a means of symbolic social exclusion that perpetuates gendered disparities in both public and private domains. The inverse correlation between education and isolation indicates that increased cultural and social capital can mitigate the negative impacts of harassment, thereby improving access to supportive networks and promoting

resilience. Similarly, class identity seems to provide protective advantages, as women from higher socioeconomic backgrounds encounter diminished social exclusion. These results highlight the importance of addressing harassment not merely as an individual or legal concern but as a societal issue with structural and cultural dimensions. Social and policy interventions should seek to enhance public awareness regarding the impacts of harassment, reinforce psychological and legal support for women affected, encourage equitable social engagement, and broaden educational opportunities, especially for women from lower socioeconomic backgrounds. Furthermore, community-based support networks, voluntary associations, and peer support groups can strengthen social integration and mitigate feelings of isolation. Future research utilizing qualitative or mixed-methods approaches may yield more comprehensive insights into women's lived experiences of harassment and the culturally specific mechanisms involved.

مطالعه ارتباط تجربه آزار جنسی با انزوای اجتماعی در میان زنان مجرد

شهر شیراز

فاطمه هاشمی^۱ | سراج‌الدین محمودیانی^۲ | رقیه خسروی^۳

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد جمعیت‌شناسی، بخش جامعه‌شناسی و برنامه‌ریزی اجتماعی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران. رایانامه: fatemehshemi02@gmail.com
۲. نویسنده مسئول، دانشیار جمعیت‌شناسی، بخش جامعه‌شناسی و برنامه‌ریزی اجتماعی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران. رایانامه: serajmahmoudiani@gmail.com
۳. استادیار مددکاری اجتماعی، بخش جامعه‌شناسی و برنامه‌ریزی اجتماعی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران. رایانامه: roghayeh.khosravi@gmail.com

اطلاعات مقاله چکیده

نوع مقاله:

علمی-پژوهشی

انزوای اجتماعی یکی از چالش‌های مهم سلامت روان و اجتماعی در جوامع معاصر است و زنان در معرض پیامدهای ناشی از این پدیده قرار دارند. هدف این مطالعه بررسی رابطه تجربه آزار جنسی و انزوای اجتماعی در میان زنان مجرد بزرگسال ساکن شهر شیراز بود. جامعه آماری شامل زنان هرگز ازدواج نکرده ۱۸ سال و بالاتر بود و نمونه‌ای شامل ۲۴۵ نفر با روش خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شد. داده‌ها با استفاده از پرسش‌نامه‌های استاندارد جمع‌آوری شد. اعتبار و پایایی با روش اعتبار صوری و کمیت آلفای کرونباخ بررسی و تأیید شد. یافته‌ها نشان داد که بین تجربه آزار جنسی و انزوای اجتماعی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد؛ به‌گونه‌ای که با افزایش میزان تجربه آزار جنسی، سطح انزوای اجتماعی نیز افزایش یافت. نتایج تحلیل رگرسیون بیانگر آن بود که تجربه آزار جنسی، هویت طبقاتی و سطح تحصیلات از مهم‌ترین متغیرهای تبیین‌کننده انزوای اجتماعی هستند. به‌طور مشخص، زنان دارای تحصیلات دانشگاهی و هویت طبقاتی بالاتر، سطوح پایین‌تری از انزوای اجتماعی را تجربه کرده‌اند. بنابراین، مداخله‌های اجتماعی و فرهنگی در راستای افزایش آگاهی عمومی درباره پیامدهای آزار جنسی، تقویت حمایت‌های روانی و قانونی از زنان آسیب‌دیده و ایجاد فرصت‌های برابر برای مشارکت اجتماعی زنان می‌تواند نقش مهمی در کاهش انزوای اجتماعی ایفا کند.

کلیدواژه‌ها:

آزار جنسی، انزوای اجتماعی، تحصیلات، زنان، هویت طبقاتی.

استناد: هاشمی، فاطمه، محمودیانی، سراج‌الدین، و خسروی، رقیه (۱۴۰۲). مطالعه ارتباط تجربه آزار جنسی با انزوای اجتماعی در

میان زنان مجرد شهر شیراز. فصلنامه جمعیت، ۳۰(۱۲۵)، ۶۸-۴۷.

© نویسندگان.

۱. مقدمه

انزوای اجتماعی یکی از چالش‌های مهم سلامت اجتماعی و روانی در جوامع معاصر به شمار می‌آید. این پدیده به معنای گسست یا ضعف پیوندهای اجتماعی فرد با خانواده، دوستان و شبکه‌های اجتماعی گسترده‌تر است و معمولاً با احساس طردشدگی، تنهایی و فقدان حمایت اجتماعی همراه است (اسکارشتاین، هلست، و گراودال کوارمه^۱، ۲۰۲۰). انزوای اجتماعی نه تنها پیامدهایی همچون کاهش کیفیت زندگی، افسردگی و اضطراب دارد (هاکلی و کاسیوپو^۲، ۲۰۱۰)، بلکه در سطح جمعیتی می‌تواند نشانه‌ای از فرسایش سرمایه اجتماعی و گسترش احساس بی‌اعتمادی در جامعه باشد. در میان زنان، به‌ویژه زنان ازدواج‌نکرده در بافت‌های فرهنگی سنتی مانند ایران، انزوای اجتماعی می‌تواند تحت تأثیر مجموعه‌ای از عوامل فردی و اجتماعی قرار گیرد که یکی از مهم‌ترین آن‌ها تجربه آزار جنسی است.

تجربه آزار جنسی، به‌عنوان نوعی خشونت مبتنی بر جنسیت، پیامدهای روانی و اجتماعی گسترده‌ای دارد. زنانی که تجربه آزار جنسی داشته‌اند، ممکن است از تعاملات اجتماعی و محیط‌های عمومی پرهیز کنند، اعتماد خود به دیگران را از دست بدهند و احساس شرم یا انگ اجتماعی را تجربه کنند؛ همه این عوامل می‌توانند منجر به شکل‌گیری یا تشدید انزوای اجتماعی شوند (اکبری، کلانترهرمزی و فرحبخش، ۱۳۹۹). درواقع، آزار جنسی به‌مثابه یک تجربه آسیب‌زا، ارتباط اجتماعی فرد را مختل کرده و او را از مشارکت فعال در شبکه‌های حمایتی بازمی‌دارد.

در بسیاری از مطالعات بین‌المللی، رابطه بین آزار جنسی و سلامت روانی بررسی شده است اما بررسی پیامدهای اجتماعی آن، به‌ویژه در قالب انزوای اجتماعی، کمتر مورد توجه قرار گرفته است. برای مثال، یک مطالعه (وانگ، اکلوند و یانگ^۳، ۲۰۲۲) نشان داد که تجربه آزار جنسی در میان دانشجویان چینی با کاهش اعتماد اجتماعی و احساس طردشدگی همراه است. همچنین مطالعه‌ای میان پرستاران ایرانی نشان داد که آزار جنسی نه تنها موجب اضطراب و افسردگی می‌شود، بلکه به از دست دادن هویت اجتماعی و حرفه‌ای و کناره‌گیری از تعاملات گروهی نیز منجر می‌شود (ضیغمی، منگولیان شهرباکی و ذاکری^۴، ۲۰۲۱). در بستر فرهنگی ایران، زنان ازدواج‌نکرده ممکن است در معرض فشارهای فرهنگی و اجتماعی خاصی قرار داشته باشند که

1. Skarstein, Helseth, & Gravdal Kvarme
2. Hawkley & Cacioppo
3. Wang, Eklund & Yang
4. Zeighami, Mangolian Shahrabaki, & Zakeri

تجربه آزار جنسی را برای آنان پیچیده تر و پیامدهای آن را تشدید می کند. نگرش های سنتی نسبت به جنسیت و پاکدامنی، سبب می شود قربانیان آزار جنسی احساس شرم و خودسرزندی داشته باشند. این احساسات می توانند منجر به کاهش تمایل به ارتباطات اجتماعی، اجتناب از فضاهای عمومی و در نهایت انزوای اجتماعی شوند (اکبری، کلانترهمزی و فرحبخش، ۱۳۹۹). همچنین، نبود حمایت اجتماعی و فرهنگی کافی از قربانیان، خود به تداوم این چرخه کمک می کند (سازمان ملل متحد، ۲۰۲۰).

زنان با ویژگی های اجتماعی و اقتصادی مختلف، به ویژه در مکان های عمومی و با توجه به تحصیلات و وضعیت شغلی، بیشتر در معرض آزار جنسی قرار دارند. بنابراین، تجربه آزار جنسی برای زنان به طور عمده تحت تأثیر جنسیت و نابرابری های اجتماعی است که ریشه در ساختارهای اجتماعی و فرهنگی هر جامعه دارند. این نابرابری ها در نظام های اجتماعی و اقتصادی، موجب بروز، استمرار و تقویت چنین آسیب هایی می شوند (کردی و حسینی نوذری، ۱۳۹۴). با وجود اهمیت موضوع، به ویژه در میان زنان ازدواج نکرده شهری که ممکن است آسیب پذیری بیشتری در این زمینه داشته باشند، پژوهش های کمی در ایران به صورت تجربی به بررسی رابطه میان تجربه آزار جنسی و انزوای اجتماعی پرداخته اند. شهر شیراز، با ویژگی های فرهنگی خاص و تفاوت های آشکار بین نسل های جدید و سنتی، بستر مناسبی برای چنین مطالعه ای است. در این بافت، تجربه آزار جنسی ممکن است اثرات مضاعفی بر احساس تعلق اجتماعی و مشارکت زنان در زندگی عمومی داشته باشد.

شهر شیراز از نظر فرهنگی و اجتماعی زمینه ای منحصربه فرد برای مطالعه آزار جنسی و پیامدهای اجتماعی آن در میان زنان مجرد دارد. از یک سو، ساختارهای فرهنگی مبتنی بر ارزش های سنتی درباره نقش و جایگاه زنان، مفهوم آبرو و حساسیت نسبت به روابط جنسیتی در شیراز همچنان قوی است. از سوی دیگر، نسل های جدیدتر زنان، به ویژه زنان تحصیل کرده و شاغل، حضور گسترده تری در فضاهای عمومی و اجتماعی دارند و سبک زندگی مدرن تری را تجربه می کنند. این همزیستی سنت و مدرنیته، شکاف های آشکار بین نسل ها و تنش میان هنجارهای سنتی و رفتارهای اجتماعی جدید، می تواند زمینه بروز بیشتر آزار جنسی و شدت یافتن پیامدهای روانی و اجتماعی آن، مانند انزوای اجتماعی را فراهم کند.

بنابراین، مسئله اساسی این پژوهش آن است که آیا تجربه آزار جنسی در میان زنان ازدواج نکرده شهر شیراز با میزان انزوای اجتماعی آنان رابطه دارد؟ و در صورت وجود این رابطه،

جهت و شدت آن چگونه است؟ پاسخ به این پرسش می‌تواند علاوه بر غنی‌تر کردن ادبیات نظری در حوزه جنسیت و سلامت اجتماعی، به سیاست‌گذاران و نهادهای اجتماعی در طراحی مداخلات مؤثر برای کاهش پیامدهای اجتماعی آزار جنسی کمک کند.

۲. پیشینه پژوهش

مطالعات پیشین در حوزه انزوای اجتماعی و تجربه آزار جنسی عمدتاً به‌طور جداگانه انجام شده‌اند. تحقیقات در زمینه آزار جنسی نشان داده‌اند که مزاحمت‌های بصری و کلامی مانند متلک‌پرانی، خیره‌شدن و چشم‌ک‌زدن نسبت به آزارهای جنسی مستقیم شایع‌تر هستند و ارزش‌های مردسالارانه و کلیشه‌های جنسیتی اثر چندانی بر میزان این آزارها ندارند. وضعیت فوق می‌تواند احساس بی‌اعتمادی، سرخوردگی و بی‌هویتی میان دانشجویان ایجاد کند (کشاورز، شیخ‌الاسلام و موسوی‌ویایه، ۱۴۰۰؛ ریاحی و لطفی‌خاچکی، ۱۳۹۵). یافته‌های مشابه نشان داده‌اند که پس از مزاحمت‌های بصری، آزارهای کلامی، لمسی و تعقیب‌کردن در رتبه‌های بعدی قرار دارند و این نوع مزاحمت‌ها می‌توانند تأثیر قابل‌توجهی بر احساس امنیت و آسایش دختران در محیط‌های عمومی داشته باشند (ایمان، یوسفی و حسین‌زاده، ۱۳۹۱).

مطالعه‌ای در تهران نشان داده است که احساس امنیت زنان در مکان‌های عمومی متوسط یا کمی بالاتر است. در این مطالعه، ۹۲/۵ درصد از زنان تجربه شنیدن متلک‌های زننده، ۴۲/۵ درصد لمس بدن و ۷۷/۵ درصد نگاه‌های غیرمحترمانه و معنادار را گزارش کرده‌اند. عواملی مانند منطقه سکونت، مدت‌زمان حضور در خارج از خانه، وضعیت تأهل، شغل، نوع محل سکونت، احساس مسئولیت فردی و نحوه آگاهی‌دهی والدین در دوران کودکی، با احساس امنیت جنسی زنان ارتباط معنی‌دار داشته است (نجارنهبوندی و آهنگرسلابتی، ۱۳۸۹). در میان زنان معلول، عواملی مانند عدم موفقیت تحصیلی، رضایت از تعداد دوستان در شبکه اجتماعی همسالان و مشکلات در فعالیت‌های روزمره می‌توانند خطر مزاحمت جنسی را افزایش دهند (رستمیان، رحمانی‌فیروزجاه و عباسی‌اسفجیر، ۱۴۰۰). همچنین یافته‌های قبلی حکایت از آن دارند که پرستاران ایرانی به دلیل آزار جنسی در محیط کار با مشکلات روانی، جسمی و اختلال در روابط خانوادگی مواجه هستند (ضیغمی، شهربابکی، ذاکری و دهقان، ۱۴۰۰).

مطالعات مربوط به انزوای اجتماعی نشان می‌دهند که مصرف اینترنت، شبکه‌های اجتماعی مجازی، طبقه اجتماعی و اعتماد اجتماعی از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر انزوای اجتماعی در ایران هستند (زکی، ۱۴۰۳؛ اسمی‌جوشقانی، ۱۴۰۱). پژوهشی در میان جوانان نشان داده که پایگاه اقتصادی و اجتماعی با انزوای اجتماعی رابطه‌ای منفی و معنی‌دار دارد اما دینداری و مشارکت

اجتماعی چنین ارتباطی نداشت (قربانی، اونق و صالحی، ۱۴۰۱). احساس عدم امنیت در میان دانشجویان موجب کاهش تمایل به ایجاد ارتباطات اجتماعی و مشارکت در فعالیت‌های گروهی و افزایش انزوای اجتماعی می‌شود (سلامتیان و خلیلی، ۱۳۹۹). پژوهشی در یزد نشان داد که باورهای عرفی و سنتی خانواده بر میزان انزوای اجتماعی دختران تأثیرگذار است؛ هرچه خانواده منعطف‌تر باشد، احساس انزوا کمتر است (مدرسی‌یزدی، فرهمند و افشانی، ۱۳۹۶). همچنین، در میان شهروندان تهرانی مشاهده شد که بیشترین میزان انزوای اجتماعی در روابط جمعی، محلی و فرامحلی است و روابط خانوادگی نسبتاً پایدار باقی می‌ماند (کلانتری و حسینی‌زاده آرانی، ۱۳۹۴).

در پژوهشی که به شناسایی عوامل مؤثر بر شکل‌گیری روابط فرازنشویی پرداخته شده، چهار دسته عامل فرهنگی-اجتماعی، روان‌شناختی، اقتصادی و خانوادگی، به‌عنوان زمینه‌های اصلی این پدیده استخراج شده‌اند. یافته‌های این مطالعه نشان می‌دهد که عواملی مانند تأثیر شبکه‌های اجتماعی مجازی، کاهش پایبندی نگرشی به ارزش‌های اخلاقی، تجربه روابط جنسی پیش از ازدواج، ضعف مهارت‌های ارتباطی، مشکلات اقتصادی و نیز ناپایداری تعهدات زناشویی، در بروز رفتارهای آسیب‌زا نقش قابل توجهی دارند. این نتایج بیانگر آن است که تغییرات فرهنگی و اجتماعی در جامعه شهری ایران می‌تواند به تضعیف سرمایه اجتماعی و افزایش تنش‌های جنسیتی در روابط بین فردی منجر شود؛ وضعیتی که می‌تواند زمینه‌ساز تجربه‌های نالایمن و رفتارهای جنسیتی مسئله‌ساز برای زنان، از جمله آزار جنسی باشد (تاجبخش، ۱۴۰۰).

در مطالعه‌ای دیگر با رویکرد نظریه زمینه‌ای درباره خیانت زناشویی، مجموعه‌ای از علل، زمینه‌ها، راهبردها و پیامدهای این پدیده شناسایی شده است. یافته‌ها نشان دادند که ناسازگاری عاطفی، فرسایش رابطه جنسی، ضعف باورهای مذهبی، نگرش‌های لذت‌جویانه، تأثیر روابط پیش از ازدواج، نقش دوستان و نیز شرایط شغلی و مدت‌زمان ازدواج از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر این رفتارها هستند. پیامدهای این پدیده نیز شامل فرسایش سرمایه اجتماعی خانواده و افزایش تنش‌های خانوادگی گزارش شده است (تاجبخش، حسینی و محمدمیرزایی، ۱۳۹۹).

مطالعات بین‌المللی نشان داده‌اند که قربانیان آزار جنسی با اختلالات مرتبط با تروما، از جمله افسردگی و اضطراب مواجه هستند و این اختلالات بر دینامیک‌های اجتماعی مانند انگ اجتماعی و آسیب‌دیدگی ثانویه تأثیر می‌گذارند (زولکارناین و دوینینگرام، ۲۰۲۵). همچنین، آزار جنسی می‌تواند پیامدهای طولانی‌مدت رفتاری، شناختی، فرهنگی، اجتماعی و بهداشتی ایجاد

کند (لاووی، ویلیامز، لیون و کواس^۱، ۲۰۲۲). مطالعات در اروپا نشان داده‌اند که از هر سه زن، یک نفر تجربه مزاحمت جنسی دارد و آزار کلامی شایع‌تر از سایر انواع آزار است (پینا، گانون و ساندرز^۲، ۲۰۰۹). در آمریکا، تجربه آزار جنسی در میان دختران جوان شاغل و دانش‌آموزان بیشتر از زنان شاغل است و می‌تواند منجر به ترک تحصیل یا رهاکردن مدرسه شود (فاینران و گروبر^۳، ۲۰۰۹). در هند، از میان ۱۲۸ زن بررسی شده، ۷۷ نفر چهار نوع آزار کلامی، روانی، تماس ناخواسته و آزار جنسی را تجربه کرده‌اند، اگرچه هیچ‌یک تجاوز گزارش نکرده بودند (چادهوری^۴، ۲۰۰۷). در میان سالمندان، حدود یک‌چهارم تا یک‌پنجم از افراد متأهل تجربه تنهایی عاطفی یا اجتماعی متوسط یا شدید دارند و شبکه‌های اجتماعی کوچکتر و تماس کمتر با فرزندان موجب افزایش تنهایی می‌شود. ازدواج به‌طور کلی با کاهش انزوا مرتبط است اما والدبودن چنین تأثیری ندارد. شدت رابطه ازدواج و کاهش انزوا در مردان بیشتر از زنان است و این الگو در ۱۶ کشور از ۱۷ کشور مشابه مشاهده شده است (دی‌جونگ گیرولد، گرونو، هوگندورن و اسمیت^۵، ۲۰۰۹؛ استک^۶، ۱۹۹۸).

جمع‌بندی مطالعات پیشین نشان می‌دهد که تجربه آزار جنسی و انزوای اجتماعی پدیده‌هایی گسترده و پیچیده هستند که عوامل فردی، اجتماعی و ساختاری در شکل‌گیری و شدت آن‌ها نقش دارند. آزارهای جنسی، به‌ویژه مزاحمت‌های بصری و کلامی، می‌توانند احساس ناامنی، بی‌اعتمادی و بی‌هویتی در افراد ایجاد کنند و این تجربه، به محدودشدن مشارکت اجتماعی و افزایش انزوای اجتماعی می‌انجامد. از سوی دیگر، عواملی مانند ویژگی‌های فردی، محدودیت شبکه‌های اجتماعی، باورهای فرهنگی و ساختارهای خانوادگی و اجتماعی می‌توانند هم‌میزان مواجهه با آزار جنسی و هم‌شدت انزوای اجتماعی را تعیین کنند. یافته‌های بین‌المللی نیز نشان داد که پیامدهای آزار جنسی شامل اختلالات روانی، مشکلات رفتاری و اجتماعی و پیامدهای طولانی‌مدت فرهنگی و بهداشتی است. همچنین، وضعیت خانوادگی و شبکه‌های حمایتی، نقش مهمی در کاهش یا افزایش انزوای اجتماعی دارند. با توجه به این شواهد، مطالعه حاضر با هدف بررسی همزمان رابطه تجربه آزار جنسی و انزوای اجتماعی، می‌تواند فهم جامع‌تری از این پدیده‌ها ارائه دهد و نقاط مداخله‌ای مؤثر برای کاهش پیامدهای روانی و اجتماعی قربانیان را

1. Lavoie, Williams, Lyon & Quas

2. Pina, Gannon & Saunders

3. Fineran & Gruber

4. Chaudhuri

5. De Jong Gierveld, Groenou, Hoogendoorn & Smit

6. Stack

شناسایی کند.

۳. چارچوب نظری

تجربه آزار جنسی و انزوای اجتماعی دو پدیده مرتبط هستند که پیامدهای روانی، اجتماعی و فرهنگی قابل توجهی بر زندگی افراد دارند. نظریه‌های مختلف فمینیستی، روان‌شناختی و جامعه‌شناختی سازوکارهای وقوع و پیامدهای این پدیده‌ها را توضیح می‌دهند و نشان می‌دهند که آزار جنسی می‌تواند زمینه‌ساز انزوای اجتماعی شود.

از منظر نظریه فمینیستی و قدرت جنسیتی، آزار جنسی ابزار کنترل اجتماعی و تثبیت سلطه مردسالارانه است و از طریق ایجاد ترس، شرم و تحقیر، حضور اجتماعی زنان را محدود می‌کند (مک‌کینون^۱، ۱۹۷۹؛ کانل^۲، ۱۹۸۷). این محدودیت‌ها سبب کاهش مشارکت در شبکه‌های اجتماعی و فعالیت‌های جمعی شده و به انزوای اجتماعی قربانیان می‌انجامد. نظریه روان‌شناختی نیز بر پیامدهای فردی و عاطفی آزار تأکید دارد؛ تجربه تروما می‌تواند باعث اضطراب، افسردگی و کاهش اعتماد به دیگران شود، که خود منجر به کاهش تعاملات اجتماعی و افزایش انزوای اجتماعی می‌شود (فینکلهور و براون^۳، ۱۹۸۵؛ بریر و الیوت^۴، ۱۹۹۴؛ کاسیوپو و هاگلی^۵، ۲۰۰۹). نظریه‌های جامعه‌شناختی و ساختاری، نقش محیط اجتماعی و نهادها را در ایجاد و تشدید این رابطه نشان می‌دهند. جوامعی که بر ارزش‌های مردسالارانه تأکید دارند، هم وقوع آزار جنسی را افزایش می‌دهند و هم میزان حمایت اجتماعی از قربانیان را کاهش می‌دهند، که این امر فرایند انزوای اجتماعی را تقویت می‌کند (هایسه^۶، ۱۹۹۸؛ جوکس^۷، ۲۰۰۲؛ پاتنام^۸، ۲۰۰۰). نظریه سرمایه اجتماعی نیز بر اهمیت شبکه‌های حمایتی و اعتماد متقابل تأکید دارد؛ کاهش سرمایه اجتماعی به دلیل تجربه آزار، منابع حمایتی فرد را محدود کرده و به انزوای اجتماعی دامن می‌زند (بورديو^۹، ۱۹۸۶؛ کولمن^{۱۰}، ۱۹۹۰).

نظریه فرصت و انگیزه^{۱۱} نیز توضیح می‌دهد که قربانیان آسیب‌پذیر، به دلیل ویژگی‌های

1. MacKinnon
2. Connell
3. Finkelhor & Browne
4. Briere & Elliott
5. Cacioppo & Hawkley
6. Heise
7. Jewkes
8. Putnam
9. Bourdieu
10. Coleman
11. Routine Activity Theory

فردی یا محدودیت شبکه‌های اجتماعی، بیشتر در معرض آزار جنسی قرار می‌گیرند و این آسیب‌پذیری می‌تواند به انزوای اجتماعی منجر شود (کوهن و فلسون^۱، ۱۹۷۹). از سوی دیگر، نظریه طرد اجتماعی بیان می‌کند که محرومیت فردی از مشارکت اجتماعی، چه به دلیل ویژگی‌های اقتصادی، فرهنگی یا جنسیتی، زمینه‌ساز احساس بی‌ارزشی و انزوای اجتماعی می‌شود (لیری^۲، ۱۹۹۰). درنهایت، نظریه شبکه و تعامل اجتماعی نشان می‌دهد که کیفیت و کمیت روابط بین فردی، عامل مهمی در کاهش یا افزایش انزوای اجتماعی است. تجربه آزار جنسی می‌تواند روابط اجتماعی قربانی را محدود کرده و شبکه‌های حمایتی او را تضعیف کند، که این فرایند انزوای اجتماعی را تشدید می‌کند (ولمن و برکوویتز^۳، ۱۹۸۸).

با توجه به مبانی نظری فوق، می‌توان نتیجه گرفت که تجربه آزار جنسی و انزوای اجتماعی نه تنها پدیده‌هایی جداگانه نیستند، بلکه یک رابطه چرخه‌ای و تقویت‌کننده با یکدیگر دارند. آزار جنسی می‌تواند باعث محدود شدن تعاملات اجتماعی، کاهش اعتماد و ایجاد احساس بی‌ارزشی شود و این عوامل زمینه‌ساز انزوای اجتماعی قربانیان می‌شوند. در مقابل، افرادی که به دلایل ساختاری، فرهنگی یا فردی در شبکه‌های اجتماعی محدود شده‌اند، بیشتر در معرض تجربه آزار قرار می‌گیرند. بنابراین، تحلیل این پدیده‌ها در کنار هم، امکان شناسایی نقاط مداخله‌ای مؤثر برای کاهش آسیب‌های روانی و اجتماعی و بهبود مشارکت و سلامت اجتماعی افراد را فراهم می‌کند. این چارچوب نظری، راهنمایی علمی برای بررسی رابطه بین تجربه آزار جنسی و انزوای اجتماعی در جمعیت مورد مطالعه فراهم می‌آورد و نشان می‌دهد که هرگونه برنامه پیشگیری یا حمایت باید به‌طور همزمان ابعاد فردی، اجتماعی و ساختاری را مدنظر قرار دهد.

۰۴. روش تحقیق

این مطالعه کمی با روش پیمایش انجام شد. جامعه آماری شامل تمام زنان هرگز ازدواج‌نکرده ۱۸ سال و بالاتر در شهر شیراز بود. حجم نمونه با استفاده از فرمول تبدیل فیشر^۴ برای برآورد حجم نمونه بر اساس همبستگی برآورد شد.

$$n = \left(\frac{Z_{\alpha} + Z_{\beta}}{\frac{1}{2} \times \ln \left(\frac{1+r}{1-r} \right)} \right)^2 + 3$$

با سطح معنی‌داری ۰/۰۵ و توان آزمون ۰/۸۵ حجم نمونه ۲۲۲ نفر تعیین شد و با

1. Cohen & Felson
2. Leary
3. Wellman & Berkowitz
4. Fisher's Z

در نظر گرفتن ۱۰ درصد احتمال ریزش، نمونه نهایی ۲۴۵ نفر تعیین شد. نمونه‌گیری به روش خوشه‌ای چندمرحله‌ای انجام شد. در مرحله اول، مناطق ۱۱ گانه شهر شیراز بر اساس وضعیت اقتصادی و اجتماعی در سه دسته قرار گرفتند و از هر دسته یک منطقه به صورت تصادفی انتخاب شد، به طوری که در نهایت سه منطقه وارد مطالعه گردیدند. در مرحله بعد، محله‌های هر منطقه به طور تصادفی انتخاب شدند و سپس بلوک‌هایی از محله‌های منتخب برای گردآوری داده‌ها تعیین شدند. پرسشگران با حضور در ابتدای هر بلوک، پس از عبور از سه ساختمان، به ساختمان بعدی مراجعه کردند و در هر منزل تنها با یک نفر از افراد واجد شرایط مصاحبه انجام شد. این روند تا تکمیل حجم نمونه ادامه یافت.

برای سنجش مفاهیم و متغیرهای تحقیق، از پرسشنامه استفاده شد. انزوای اجتماعی با مقیاس استاندارد طراحی شده به وسیله چلبی و کافی (۱۳۸۳) و تجربه آزار جنسی نیز با گویه‌های مطالعه‌گردی و حسینی‌نوذری (۱۳۹۴) اندازه‌گیری شد. متغیرهای زمینه‌ای نیز از طریق سؤالات مرسوم کمی و کیفی گردآوری شدند. اعتبار ابزار تحقیق از نوع صوری بود و پرسشنامه‌ها به وسیله متخصصان ارزیابی و تأیید شد. برای سنجش پایایی نیز از آلفای کرونباخ استفاده شد و مقادیر آلفای کرونباخ نشان داد که پایایی هر دو مقیاس بالاتر از ۰/۷ است. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۷ تحلیل شد. در این مطالعه از آزمون‌های آماری شامل ضریب همبستگی، آزمون تفاوت میانگین‌های T و F و تحلیل رگرسیون خطی چندگانه استفاده شد.

۵. یافته‌ها

جدول ۱ توزیع پاسخگویان را برحسب متغیرهای زمینه‌ای و متغیرهای اصلی پژوهش نشان می‌دهد. بیش از نیمی از شرکت‌کنندگان (۵۷/۱ درصد) دارای تحصیلات دانشگاهی و ۴۱/۲ درصد دارای تحصیلات متوسطه یا دیپلم بوده‌اند. حدود دوسوم از زنان (۶۷/۳ درصد) بیکار و ۳۲/۷ درصد شاغل بوده‌اند. از نظر قومیت، اکثریت پاسخگویان فارس (۷۰/۶ درصد) بودند و اقوام لر و ترک به ترتیب ۱۱/۸ و ۱۲/۲ درصد از نمونه را تشکیل می‌دادند. در خصوص هویت طبقاتی، بیشتر زنان خود را متعلق به طبقه متوسط (۵۹/۲ درصد) می‌دانستند. از نظر سنی، ۶۸/۶ درصد از پاسخگویان در گروه سنی ۱۸ تا ۲۲ سال قرار داشتند که نشان‌دهنده تمرکز نمونه بر جوانان است. در زمینه متغیرهای اصلی، سطح انزوای اجتماعی برای بیشتر شرکت‌کنندگان در حد متوسط (۶۸/۲ درصد) گزارش شد و تنها ۱۵/۱ درصد دارای انزوای اجتماعی بالا بودند. تجربه آزار جنسی نیز در سطح متوسط (۶۳/۷ درصد) بیشترین فراوانی را داشت. این نتایج نشان می‌دهد که بخش قابل توجهی از زنان هرگز از دواج‌نکرده در معرض میزان قابل توجهی از آزار

جنسی قرار داشته‌اند و همزمان نیز درجاتی از انزوای اجتماعی را تجربه می‌کنند.

جدول ۱. توزیع نمونه برحسب متغیرهای تحقیق

درصد	تعداد	تخصیلات
۱/۶	۴	راهنمایی و کمتر
۴۱/۲	۱۰۱	متوسط/دیپلم
۵۷/۱	۱۴۰	دانشگاهی
درصد	تعداد	وضعیت اشتغال
۳۲/۷	۸۰	شاغل
۶۷/۳	۱۶۵	بیکار
درصد	تعداد	قومیت
۱۲/۲	۳۰	ترک
۱۱/۸	۲۹	لر
۷۰/۶	۱۷۳	فارس
۲/۰	۵	عرب
۳/۳	۸	سایر
درصد	تعداد	هویت طبقاتی
۳۰/۶	۷۵	بالا
۵۹/۲	۱۴۵	متوسط
۱۰/۲	۲۵	پایین
درصد	تعداد	سن (سال)
۶۸/۶	۱۶۸	۱۸ تا ۲۲
۱۳/۹	۳۴	۲۳ تا ۲۷
۹/۴	۲۳	۲۸ تا ۳۲
۸/۲	۲۰	۳۲ و بزرگتر
درصد	تعداد	انزوای اجتماعی
۱۶/۷	۴۱	کم
۶۸/۲	۱۶۷	متوسط
۱۵/۱	۳۷	زیاد
درصد	تعداد	تجربه آزار جنسی
۲۰/۴	۵۰	کم
۶۳/۷	۱۵۰	متوسط
۱۵/۹	۳۹	زیاد

نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد که میان تجربه آزار جنسی و انزوای اجتماعی رابطه‌ای مثبت و

معنی‌دار وجود دارد. به این معنا که با افزایش تجربه آزار جنسی، میزان انزوای اجتماعی نیز افزایش می‌یابد. در مقابل، بین سن و انزوای اجتماعی همبستگی معناداری مشاهده نشد که بیانگر آن است که احساس انزوا در میان زنان هرگز ازدواج نکرده مستقل از سن آنهاست. همچنین، رابطه معکوس و نسبتاً ضعیفی بین تحصیلات و انزوای اجتماعی مشاهده شد که هرچند در سطح ۰/۰۵ معنی‌دار نیست اما گرایش به کاهش انزوای اجتماعی با افزایش تحصیلات را نشان می‌دهد.

جدول ۲. همبستگی تجربه آزار جنسی، سن و تحصیلات با انزوای اجتماعی

متغیر	همبستگی	معنی‌داری
تجربه آزار جنسی	۰/۱۸۲	۰/۰۰۴
سن	-۰/۰۰۲	۰/۹۸۰
تحصیلات	-۰/۱۱۸	۰/۰۶۶

یافته‌های جدول ۳ حاکی از آن است که میانگین انزوای اجتماعی برحسب وضعیت اشتغال و قومیت تفاوت معنی‌داری ندارد؛ با این حال، تفاوت معنی‌داری بین طبقات اجتماعی مشاهده شد. افراد متعلق به طبقه پایین، بالاترین میانگین انزوای اجتماعی (۴۶/۹۶) و افراد طبقه بالا پایین‌ترین میزان انزوای اجتماعی (۴۱/۱۲) را گزارش کرده‌اند. این الگو نشان می‌دهد که احساس انزوا در میان زنان طبقه پایین قوی‌تر است، که احتمالاً ناشی از محدودیت منابع اقتصادی، فرهنگی و شبکه‌های حمایتی اجتماعی است.

جدول ۳. تفاوت میانگین نمره انزوای اجتماعی برحسب وضعیت اشتغال، قومیت و هویت طبقاتی

معنی‌داری	آزمون	میانگین نمرات	متغیر
۰/۳۰۵	T=-۱/۰۲۷	۴۲/۰۸	شاغل
		۴۳/۳۷	بیکار
۰/۴۴۴	F= ۰/۹۳۵	۴۴/۶۶	ترک
		۴۴/۹۳	لر
		۴۲/۴۷	فارس
		۴۲/۸۰	عرب
		۳۹/۸۷	سایر
۰/۰۱۹	F= ۴/۰۱۰	۴۱/۱۲	بالا
		۴۳/۲۱	متوسط
		۴۶/۹۶	پایین

به منظور پیش بینی انزوای اجتماعی و بررسی اثر همزمان متغیرهای مستقل، تحلیل رگرسیون چندگانه اجرا شد. نتایج جدول ۴ نشان می‌دهد که مدل کلی از برازش نسبتاً مطلوبی برخوردار است؛ به این معنا که حدود ۱۱ درصد از واریانس انزوای اجتماعی به وسیله متغیرهای وارد شده در مدل تبیین شده است. در این مدل، تجربه آزار جنسی به طور مثبت و معنی‌دار بر انزوای اجتماعی اثر دارد؛ بدین معنا که با افزایش تجربه آزار جنسی، میزان انزوای اجتماعی نیز افزایش می‌یابد. همچنین، سطح تحصیلات با انزوای اجتماعی رابطه معکوس دارد، به گونه‌ای که انزوای اجتماعی در میان افراد دارای تحصیلات دانشگاهی کمتر از سایر گروه‌هاست. افزون‌براین، هویت طبقاتی نیز با انزوای اجتماعی رابطه معکوس نشان می‌دهد؛ به طوری که افراد دارای هویت طبقاتی بالا، در مقایسه با افراد دارای هویت طبقاتی پایین، انزوای اجتماعی کمتری را تجربه می‌کنند.

جدول ۴. ضرایب رگرسیونی تأثیر متغیرهای مستقل بر انزوای اجتماعی دختران هرگز ازدواج‌نکرده

Sig.	t	ضرایب غیراستاندارد			متغیر
		Beta	Std. Error	B	
۰/۰۰۰	۴/۴۸۵		۵/۹۹۸	۲۶/۸۹۸	مقدار ثابت
۰/۰۰۱	۳/۲۵۰	۰/۲۰۹	۰/۱۴۸	۰/۴۸۲	تجربه آزار جنسی
۰/۲۰۷	۱/۲۶۴	۰/۱۰۹	۰/۱۳۷	۰/۱۷۴	سن
تحصیلات (مرجع: دانشگاهی)					
۰/۰۲۵	۲/۲۵۹	۰/۱۴۳	۴/۵۸۷	۱۰/۳۶۳	راهنمایی و کمتر
۰/۰۳۹	۲/۰۷۶	۰/۱۴۱	۱/۲۶۹	۲/۶۳۶	متوسط و دیپلم
هویت طبقاتی (مرجع: پایین)					
۰/۰۰۶	-۲/۷۹۸	-۰/۲۹۱	۲/۰۷۰	-۵/۷۹۲	طبقه بالا
۰/۰۸۰	-۱/۷۶۰	-۰/۱۸۱۱	۱/۹۱۹	-۳/۳۷۷	طبقه متوسط
قومیت (مرجع: فارس)					
۰/۴۶۹	۰/۷۲۵	۰/۰۴۵	۱/۲۵۷	۰/۹۱۱	سایر اقوام
وضعیت اشتغال (مرجع: شاغل)					
۰/۰۹۴	۱/۶۸۰	۰/۱۴۲	۱/۶۵۸	۲/۷۸۶	بیکار
R = ۰/۳۲۹; R ² = ۰/۱۰۸					

۶. بحث

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه میان تجربه آزار جنسی و انزوای اجتماعی در میان زنان هرگز ازدواج‌نکرده شهر شیراز انجام شد. در این راستا، از روش پیمایش و ابزار پرسشنامه

استاندارد برای گردآوری داده‌ها استفاده شد و تحلیل داده‌ها با بهره‌گیری از آزمون‌های آماری همبستگی و رگرسیون چندگانه صورت گرفت. جامعه آماری پژوهش شامل زنان ۱۸ سال و بالاتر بود که هرگز ازدواج نکرده‌اند. انتخاب این گروه سنی از آن جهت اهمیت دارد که این گروه در معرض بیشترین فشارهای فرهنگی و اجتماعی مرتبط با ازدواج، جنسیت و استقلال اجتماعی قرار دارد. یافته‌های پژوهش، ضمن آشکار ساختن شیوع نسبتاً بالای تجربه آزار جنسی در میان این گروه، نشان داد که این تجربه با افزایش معنی‌دار احساس انزوای اجتماعی همراه است. نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون چندگانه نشان داد که حدود ۱۱ درصد از واریانس انزوای اجتماعی، به وسیله متغیرهای مستقل تبیین می‌شود. تجربه آزار جنسی اثر مثبت و معنی‌داری بر انزوای اجتماعی داشت؛ به عبارت دیگر، هرچه تجربه آزار جنسی بیشتر باشد، احساس انزوا نیز افزایش می‌یابد. این یافته با نتایج پژوهش‌های بین‌المللی همخوان است که آزار جنسی را یکی از پیش‌بینی‌کننده‌های مهم طرد و انزوای اجتماعی می‌دانند (مک‌کینون، ۱۹۷۹؛ وانگ، اکلوند و یانگ، ۲۰۲۲). از دیدگاه نظریه‌های فمینیستی، آزار جنسی نه تنها یک تجربه فردی بلکه سازوکاری برای حفظ سلطه مردسالارانه در فضاهای عمومی است و از طریق محدود کردن حضور و آزادی زنان، آنان را به کناره‌گیری اجتماعی و انزوا سوق می‌دهد (کانل، ۱۹۸۷؛ هایسه، ۱۹۹۸). در بستر فرهنگی ایران نیز می‌توان گفت که تجربه آزار جنسی، به‌ویژه در میان زنان مجرد، با تابوهای فرهنگی و هنجارهای مبتنی بر سرزنش قربانی همراه است و همین امر موجب تشدید احساس طرد و انزوا می‌شود (اکبری و همکاران، ۱۳۹۹؛ ضیغمی، منگولیان شهربابکی و ذاکری، ۲۰۲۱).

نتیجه دیگر این پژوهش آن است که سطح تحصیلات با انزوای اجتماعی رابطه معکوس دارد؛ بدین معنا که انزوای اجتماعی در میان زنان دارای تحصیلات دانشگاهی کمتر است. این یافته با نتایج پژوهش‌های (قربانی، اونق و صالحی، ۱۴۰۱؛ مدرسی‌یزدی، فرهمند و افشانی، ۱۳۹۶) همسو است که نشان داده‌اند افزایش سرمایه فرهنگی می‌تواند به گسترش شبکه‌های اجتماعی، ارتقای آگاهی و افزایش احساس تعلق اجتماعی منجر شود. از منظر نظریه سرمایه اجتماعی (پاتنام، ۲۰۰۰؛ بوردیو، ۱۹۸۶)، تحصیلات بالا، ظرفیت دسترسی به منابع ارتباطی، فرهنگی و حمایتی را افزایش می‌دهد و از این طریق اثر منفی آزار جنسی بر روابط اجتماعی را کاهش می‌دهد.

یافته‌ها همچنین نشان دادند که هویت طبقاتی بر انزوای اجتماعی تأثیر دارد؛ به‌گونه‌ای که زنان دارای هویت طبقاتی پایین‌تر، سطوح بالاتری از انزوای اجتماعی را تجربه کرده‌اند. این امر با تحلیل‌های جامعه‌شناختی مبتنی بر نابرابری اجتماعی سازگار است. در واقع، محدودیت منابع

اقتصادی و فرهنگی در طبقات پایین‌تر، زنان را در برابر آزار جنسی آسیب‌پذیرتر می‌سازد و همزمان امکان دریافت حمایت اجتماعی را برای آنان کاهش می‌دهد (جوکس، ۲۰۰۲). برعکس، زنان دارای هویت طبقاتی بالاتر، با برخورداری از سرمایه فرهنگی و شبکه‌های ارتباطی گسترده‌تر، کمتر در معرض احساس انزوا قرار دارند. از سوی دیگر، یافته‌های پژوهش نشان داد که متغیرهای سن، قومیت و وضعیت اشتغال تأثیر معنی‌داری بر میزان انزوای اجتماعی ندارند. این نتیجه حاکی از آن است که احساس انزوای اجتماعی در میان زنان هرگز ازدواج‌نکرده، بیش از آنکه تابع متغیرهای ساختاری باشد، به تجربه‌های جنسیتی، فرهنگی و روانی مرتبط با موقعیت زنان در جامعه وابسته است. در واقع، تجربه آزار جنسی و برداشت اجتماعی از زنان مجرد به‌عنوان گروهی دیگر یا غیرمتعارف موجب شکل‌گیری احساس بی‌اعتمادی اجتماعی و فاصله‌گیری از روابط بین‌فردی می‌شود (لیری، ۱۹۹۰).

به‌طور کلی، یافته‌های این مطالعه با نتایج پژوهش‌های بین‌المللی (زولکارنین و دوینینگرام، ۲۰۲۵؛ وانگ، اکلوند و یانگ، ۲۰۲۲) همراستا است که نشان می‌دهند تجربه آزار جنسی با افزایش اضطراب، افسردگی و طرد اجتماعی ارتباط دارد و این فرایندها می‌توانند منجر به کناره‌گیری از تعاملات اجتماعی شوند. در چارچوب نظریه طرد اجتماعی، می‌توان گفت که آزار جنسی نه‌تنها یک رفتار آسیب‌زا، بلکه نوعی طرد نمادین از فضاها و عمومی است که احساس تعلق اجتماعی زنان را تضعیف و انزوای آنان را بازتولید می‌کند. به‌طور خلاصه، نتایج پژوهش حاضر نشان داد که تجربه آزار جنسی به‌عنوان یکی از عوامل کلیدی انزوای اجتماعی در میان زنان هرگز ازدواج‌نکرده عمل می‌کند. تحصیلات و هویت طبقاتی بالاتر می‌توانند نقش حفاظتی در برابر این پدیده داشته باشند و موجب تقویت مشارکت و تعاملات اجتماعی شوند. در مقابل، زنان دارای موقعیت اجتماعی پایین‌تر در برابر آثار روانی و اجتماعی آزار جنسی آسیب‌پذیرترند.

۷. نتیجه‌گیری

در پرتو این یافته‌ها، توجه به پیامدهای اجتماعی و روانی آزار جنسی در سیاست‌گذاری‌های مرتبط با زنان ضروری به نظر می‌رسد. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که تجربه آزار جنسی می‌تواند به شکل‌گیری احساس انزوا، کاهش اعتماد اجتماعی و محدود شدن مشارکت اجتماعی زنان منجر شود؛ بنابراین، سیاست‌گذاران اجتماعی و فرهنگی باید در جهت کاهش ساختارهای بازتولیدکننده تبعیض جنسیتی و ارتقای امنیت اجتماعی زنان گام بردارند. برنامه‌های آموزشی و فرهنگی گسترده در سطوح مختلف جامعه، از مدرسه و دانشگاه گرفته تا رسانه‌های جمعی، می‌توانند در تغییر نگرش‌های جنسیت‌زده و کاهش انگ‌زنی نسبت به قربانیان آزار مؤثر باشند. از

سوی دیگر، تقویت حمایت‌های نهادی و قانونی از زنان آسیب‌دیده، ایجاد فضاهای امن برای گزارش آزار و دسترسی آسان به خدمات روانی و اجتماعی می‌توانند نقش مهمی در پیشگیری از انزوا و بازسازی احساس تعلق اجتماعی ایفا کنند.

نتایج پژوهش نشان داد که متغیرهایی مانند تحصیلات و هویت طبقاتی می‌توانند نقش محافظتی در برابر آثار منفی آزار جنسی داشته باشند؛ از این‌رو، توسعه سیاست‌هایی در جهت افزایش فرصت‌های آموزشی و ارتقای سرمایه فرهنگی زنان، به‌ویژه در گروه‌های اجتماعی پایین‌تر، اهمیت ویژه‌ای دارد. حمایت از شبکه‌های اجتماعی زنان، انجمن‌های داوطلبانه و گروه‌های همیار نیز می‌تواند به بازسازی اعتماد اجتماعی و کاهش احساس انزوا کمک کند. درنهایت، پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های آینده با رویکردهای کیفی یا ترکیبی، تجربه زیسته زنان از آزار جنسی و سازوکارهای فرهنگی شکل‌دهنده انزوای اجتماعی را به‌صورت عمیق‌تر بررسی کنند تا زمینه برای طراحی مداخلات مؤثرتر در سطح سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی اجتماعی فراهم شود.

۸. تقدیر و تشکر

این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد نویسنده اول در رشته جمعیت‌شناسی است که در دانشکده اقتصاد، مدیریت و علوم اجتماعی دانشگاه شیراز انجام شده است. نویسندگان بدین‌وسیله قدردانی خود را از تمام زنان مشارکت‌کننده در این تحقیق ابراز می‌کنند.

منابع

- اسمی جوشقانی، ز. (۱۴۰۱). بررسی تأثیر عوامل جامعه‌پذیری بر انزوای اجتماعی شهروندان شهرستان کاشان. *پویش در آموزش علوم انسانی*، ۱(۲۷)، ۳۷-۵۲.
- اکبری، ل.، کلاترهمزی، آ.، و فرحبخش، ک. (۱۳۹۹). واکاوی پدیدارشناسانه تجارب زیسته زنان قربانی تعرض جنسی شهر تهران. *مطالعات اجتماعی روان‌شناختی زنان*، ۱۸(۴)، ۱۲۷-۱۶۲
<https://doi.org/10.22051/jwsps.2021.34123.2335>
- ایمان، م.، یوسفی، ا.، و حسین‌زاده (کاسمانی)، م. (۲۰۱۱). زنان، مزاحمت و واکنش: بررسی تجربه دختران دانشجو درباره مزاحمت‌های خیابانی و واکنش به آن. *مجله جامعه‌شناسی ایران*، ۱۳(۳)، ۶۱-۹۱.
<https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.17351901.1390.12.3.3.3>

- تاجبخش، غ. (۱۴۰۰). واکاوی عوامل زمینه‌ساز روابط فرزندناشویی. زن در توسعه و سیاست، ۱۹(۴)، ۵۹۵-۶۱۴. <https://doi.org/10.22059/jwdp.2021.328053.1008055>
- تاجبخش، غ.، حسینی، م. م.، و محمدمیرزایی، م. (۱۳۹۹). تحلیل داده‌بنیاد فرآیند شکل‌گیری خیانت زناشویی. پژوهش‌های جامعه‌شناسی معاصر، ۹(۱۷)، ۵۱-۷۳. <https://doi.org/10.22084/csr.2021.19452.1660>
- چلبی، م.، و امیر کافی، م. (۱۳۸۳). تحلیل چندسطحی انزوای اجتماعی. مجله جامعه‌شناسی ایران، ۵(۲): ۳-۳۱.
- رستمیان، آ.، رحمانی فیروزجاه، ع.، و عباسی اسفجیر، ع. (۱۴۰۰). مطالعه جامعه‌شناختی آزار جنسی زنان معلول در استان مازندران. پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی، ۱۰(۴)، ۶۹-۹۰. <https://doi.org/10.22108/srsp.2022.131625.1755>
- ریاحی، م.، و لطفی خاچکی، ط. (۱۳۹۵). تحلیل اجتماعی عوامل مؤثر بر میزان مورد مزاحمت خیابانی قرارگرفتن زنان و دختران (مطالعه موردی دانشجویان دختر دانشگاه مازندران). پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی، ۵(۲)، ۶۹-۸۸. <https://doi.org/10.22108/ssoss.2016.20956>
- زکی، م. ع. (۱۴۰۳). تبیین انزوای اجتماعی در جامعه ایرانی: ساخت و طراحی الگو و مدل جامع براساس روش فراترکیب. فصلنامه مطالعات کاربردی در علوم اجتماعی و جامعه‌شناسی، ۱۷(۱)، ۱-۱۶. <https://civilica.com/doc/2027055/>
- سلامتیان، د.، و خلیل، م. (۱۳۹۹). تحلیل رابطه بین احساس امنیت اجتماعی و انزوای اجتماعی (مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه شیراز). مجله مطالعات جامعه‌شناسی، ۴۶(۱۹)، ۷۱-۹۱. <https://doi.org/10.30495/jss.2020.1879815.1170>
- قربانی، ع.، اونق، ن.، و صالحی، ع. (۱۴۰۱). تحلیل عوامل اجتماعی فرهنگی مؤثر بر انزوای اجتماعی: مورد مطالعه، شهر باغ بهادران. فصلنامه تحقیقات فرهنگی ایران، ۱۵(۲)، ۱۵۷-۱۸۷. <https://doi.org/10.22035/jicr.2022.2873.3230>
- کردی، ح.، و حسینی نوذری، ع. (۱۳۹۴). تجربه انواع آزار جنسی زنان. فصلنامه رفاه اجتماعی، ۱۵(۵۷)، ۷-۳۰. <http://refahj.uswr.ac.ir/article-1-2161-fa.html>
- کشاورز، خ.، شیخ‌الاسلام، ف.، موسوی ویایه، ف. (۱۴۰۱). نگاهی جامعه‌شناختی به وقوع آزار جنسی در دانشگاه مسائل اجتماعی ایران، فصلنامه مسایل اجتماعی ایران، ۳(۲): ۲۶۱-۲۸۰. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.24766933.1401.13.2.11.6>

- کلانتری، ع.، و حسینی‌زاده آرانی، س. (۱۳۹۴). شهر و روابط اجتماعی: بررسی ارتباط میان میزان انزوای اجتماعی و سطح حمایتی اجتماعی دریافتی با میزان تجربه احساس تنهایی (مورد مطالعه: شهروندان تهرانی). *مطالعات جامعه‌شناختی شهری*، ۵(۱۶): ۸۷-۱۱۸.
- مدرسی‌یزدی، ف.، فرهمند، م.، و افشانی، ع. (۱۳۹۶). بررسی انزوای اجتماعی دختران مجرد و عوامل فرهنگی-اجتماعی مؤثر بر آن (مطالعه دختران مجرد بالای ۳۰ سال شهر یزد). *دوفصلنامه مسائل اجتماعی ایران*، ۸(۱): ۱۲۱-۱۴۳.
<https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.24766933.1396.8.1.6.4>
- نجار نهبوندی، م.، و آهنگر سلابتی، ا. (۱۳۸۹). بررسی جامعه‌شناختی احساس امنیت جنسی زنان. *فصلنامه بررسی مسائل اجتماعی ایران*، ۱(۳): ۱۶۷-۱۷۷.

References

- Akbari, L., Kalantar Hormozi, A., & Farahbakhsh, K. (2020). A phenomenological exploration of the lived experiences of women victims of sexual assault in Tehran. *Women's Psychological and Social Studies*, 18(4), 127–162.
<https://doi.org/10.22051/jwsps.2021.34123.2335> (In Persian)
- Asmi Joshghani, Z. (2022). Investigating the effect of socialization factors on social isolation of citizens in Kashan County. *Pooyesh in Humanities Education*, 8(27), 37–52. (In Persian)
- Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. In J. Richardson (Ed.), *Handbook of theory and research for the sociology of education* (pp. 241–258). Greenwood.
- Briere, J., & Elliott, D. (1994). Immediate and long-term impacts of child sexual abuse. *The Future of Children*, 4(2), 54–69.
<https://doi.org/10.2307/1602523>
- Cacioppo, J. T., & Hawkley, L. C. (2009). Perceived social isolation and cognition. *Trends in Cognitive Sciences*, 13(10), 447–454.
<https://doi.org/10.1016/j.tics.2009.06.005>
- Chaudhuri, P. (2007). Experiences of sexual harassment of women health workers in four hospitals in Kolkata, India. *Reproductive Health Matters*, 15(30), 221–229. [https://doi.org/10.1016/S0968-8080\(07\)30319-4](https://doi.org/10.1016/S0968-8080(07)30319-4)

- Chelabi, M., & Amir Kafi, M. (2004). A multilevel analysis of social isolation. *Iranian Journal of Sociology*, 5(2), 3–31. (In Persian)
- Cohen, L. E., & Felson, M. (1979). Social change and crime rate trends: A routine activity approach. *American Sociological Review*, 44(4), 588–608. <https://doi.org/10.2307/2094589>
- Coleman, J. S. (1990). *Foundations of social theory*. Harvard University Press.
- Connell, R. W. (1987). *Gender and power: Society, the person, and sexual politics*. Stanford University Press.
- De Jong Gierveld, J., Broese van Groenou, M., Hoogendoorn, A. W., & Smit, J. H. (2009). Quality of marriages in later life and emotional and social loneliness. *Journals of Gerontology Series B: Psychological Sciences and Social Sciences*, 64(4), 497–506. <https://doi.org/10.1093/geronb/gbn043>
- Fineran, S., & Gruber, J. E. (2009). Youth at work: Adolescent employment and sexual harassment. *Child Abuse & Neglect*, 33(8), 550–559. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2009.01.001>
- Finkelhor, D., & Browne, A. (1985). The traumatic impact of child sexual abuse. *Child Abuse & Neglect*, 9(2), 177–190. <https://doi.org/10.1111/j.1939-0025.1985.tb02703.x>
- Ghorbani, A., Onagh, N., & Salehi, A. (2022). Socio-cultural determinants of social isolation: Case study of Baghbahadoran City. *Iranian Cultural Studies Quarterly*, 15(2), 157–187. <https://doi.org/10.22035/jicr.2022.2873.3230> (In Persian)
- Hawkey, L. C., & Cacioppo, J. T. (2010). Loneliness matters: A theoretical and empirical review of consequences and mechanisms. *Annals of Behavioral Medicine*, 40(2), 218–227. <https://doi.org/10.1007/s12160-010-9210-8>
- Heise, L. L. (1998). Violence against women: An integrated, ecological framework. *Violence against Women*, 4(3), 262–290. <https://doi.org/10.1177/1077801298004003002>

- Iman, M., Yousefi, A., & Hosseinzadeh (Kasmani), M. (2011). Women, harassment, and reactions: Female university students' experiences with street harassment. *Iranian Journal of Sociology*, 12(3), 61–91. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.17351901.1390.12.3.3.3> (In Persian)
- Jewkes, R. (2002). Intimate partner violence: Causes and prevention. *The Lancet*, 359(9315), 1423–1429. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(02\)08357-5](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(02)08357-5)
- Kalantari, A., & Hossein Zadeh Arani, S. (2015). City and social relations: Examining social isolation, perceived social support, and loneliness among Tehran citizens. *Urban Sociological Studies*, 5(16), 87–118. (In Persian)
- Keshavarz, Kh., Sheikholeslam, F., & Mousavi Viaye, F. (2022). A sociological perspective on the occurrence of sexual harassment in universities. *Iranian Journal of Social Issues*, 13(2), 261–280. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.24766933.1401.13.2.11.6> (In Persian)
- Kurdi, H., & Hosseini Nozari, A. (2015). Experiences of different types of sexual harassment among women. *Social Welfare Quarterly*, 15(57), 7–30. <http://refahj.uswr.ac.ir/article-1-2161-fa.html> (In Persian)
- Lavoie, J., Williams, S., Lyon, T. D., & Quas, J. A. (2022). Do children unintentionally report maltreatment? Comparison of disclosures of neglect versus sexual abuse. *Child Abuse & Neglect*, 133, 105824. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2022.105824>
- Leary, M. R. (1990). Responses to social exclusion: Social anxiety, jealousy, loneliness, depression, and low self-esteem. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 9(2), 221–229. <https://doi.org/10.1521/jscp.1990.9.2.221>
- MacKinnon, C. A. (1979). *Sexual harassment of working women: A case of sex discrimination*. Yale University Press.
- Modarresi Yazdi, F., Farahmand, M., & Afshani, A. (2017). Social isolation among single women and the socio-cultural factors influencing it: Single women over 30 in Yazd. *Iranian Journal of Social Issues*, 8(1), 121–143. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.24766933.1396.8.1.6.4> (In Persian)

- Najjar Nahavandi, M., & Ahangar Selabati, A. (2010). A sociological study of women's sense of sexual security. *Review of Social Problems in Iran*, 1(3), 167–177. (In Persian)
- Pina, A., Gannon, T. A., & Saunders, B. (2009). An overview of the literature on sexual harassment: Perpetrator, theory, and treatment issues. *Aggression and Violent Behavior*, 14(2), 126–138.
<https://doi.org/10.1016/j.avb.2009.01.002>
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. Simon & Schuster.
- Riahi, M., & Lotfi Khachaki, T. (2016). A social analysis of factors affecting women's and girls' exposure to street harassment: Case of female students at University of Mazandaran. *Strategic Research on Social Problems*, 5(2), 69–88.
<https://doi.org/10.22108/ssoss.2016.20956> (In Persian)
- Rostamian, A., Rahmani Firoozjah, A., & Abbasi Esfajir, A. (2021). A sociological study of sexual harassment against women with disabilities in Mazandaran Province. *Strategic Research on Social Problems*, 10(4), 69–90.
<https://doi.org/10.22108/srsp.2022.131625.1755> (In Persian)
- Salamatian, D., & Khalil, M. (2020). Analyzing the relationship between sense of social security and social isolation: Case of Shiraz University students. *Sociological Studies*, 46(19), 71–91.
<https://doi.org/10.30495/jss.2020.1879815.1170> (In Persian)
- Skarstein, S., Helseth, S., & Gravdal Kvarme, L. (2020). It hurts inside: A qualitative study investigating social exclusion and bullying among adolescents reporting frequent pain and high use of non-prescription analgesics. *BMC Psychology*, 8, 112.
- Stack, S. (1998). Marriage, family and loneliness: A cross-national study. *Sociological Perspectives*, 41(2), 415–432.
<https://doi.org/10.2307/1389484>
- Tajbakhsh, Gh. (2021). An examination of the underlying factors of extramarital relationships. *Woman in Development and Politics*, 19(4), 595–614.
<https://doi.org/10.22059/jwdp.2021.328053.1008055>. (In Persian)

- Tajbakhsh, Gh., Hosseini, M., & Mohammad Mirzaei, M. (2020). A grounded theory analysis of the process of marital infidelity formation. *Contemporary Sociological Research*, 9(17), 51–72. <https://doi.org/10.22084/csr.2021.19452.1660> (In Persian)
- United Nations. (2020). *The shadow pandemic: Violence against women during COVID-19*. United Nations.
- Wang, S., Eklund, L. E., & Yang, X. (2022). The association between sexual harassment and mental health among Chinese college students: Do gender and social support matter? *International Journal of Public Health*, 67, 1604922. <https://doi.org/10.3389/ijph.2022.1604922>
- Wellman, B., & Berkowitz, S. D. (1988). *Social structures: A network approach*. Cambridge University Press.
- Zaki, M. A. (2024). Explaining social isolation in Iranian society: Developing a comprehensive model based on meta-synthesis. *Journal of Applied Studies in Social Sciences and Sociology*, 7(1), 1–16. <https://civilica.com/doc/2027055/> (In Persian)
- Zeighami, M., Mangolian Shahrabaki, P., & Zakeri, M. A. (2021). Loss of individual and social identity: Consequences of sexual harassment of Iranian nurses in the workplace. *Frontiers in Psychology*, 12, 770859. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.770859>
- Zulkarnain, Z., & Dwiningrum, N. R. (2025). Social and psychological impact of sexual harassment victims: A literature review. *Jurnal Hasil Inovasi Masyarakat*, 3(1), 126–135. <https://doi.org/10.70310/w6ppf028>